

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ВИДАТНОГО ПЕДАГОГА ГРИГОРІЯ ВАЩЕНКО

Григорій Григорович Ващенко народився 23 квітня 1878 року у селі Богданівка Полтавської губернії (тепер – Чернігівська область) в сім'ї дрібномаєтного дворянина-козака. В автобіографії вчений наголошував на значному впливі батьків на своє формування: мати хотіла бачити сина священиком, а батько прищепив йому „любов до рідної землі, почуття наполегливості й сумлінності в роботі”. У 1899 році він вступив до Московської богословської академії з думкою присвятити себе служінню Богові. Окрім навчання, майбутній педагог брав активну участь у роботі українського гуртка, де виступав із доповідями, організовував шевченківські свята тощо. До цього періоду належать і його перші літературні спроби: оповідання „Німий” (1900) та поема „Сідхарта” (1902).

Після революційних подій 1905 року у Григорія Григоровича Ващенко посилюється почуття національної свідомості й бажання протистояти самодержавству. Про це свідчать його подальші літературні праці – збірка „Пісня в кайданах” (1907), п'єса „Сліпий” (1911), яка була надрукована під псевдонімом Г. Васьковський й отримала прихильні відгуки в просвітницьких колах інтелігенції. У 1911 році Григорій Григорович повертається в Україну і продовжує вчителювання у містах Тульчин, Ромни. У цей час у нього прокидається потяг до наукових пошуків у галузі педагогіки і психології. Він захоплюється творчістю відомого психолога і педагога П. Лесгафта, проводить психологічні експерименти з учнями комерційної школи.

Коли після Лютневої революції 1917 року в Україні значно активізувався національний рух і українське громадянство взялося власними силами будувати українське шкільництво та освітню справу, Григорій Григорович Ващенко був у

лавах тих викладачів, які самовіддано долучилися до процесу українізації. У цей час велику роботу з поширення освіти серед народу провадило Українське товариство шкільної освіти, з ініціативи якого організовувалися вчительські курси з українознавства. Саме цій справі віддавав свої сили і Григорій Григорович Ващенко. Він працював над перекваліфікацією вчителів і читав лекції з української мови, літератури й педагогічної психології на курсах українізації педагогів у Прилуках, Ромнах, Хоролі. З жовтня 1917 року Григорій Григорович Ващенко – викладач педагогіки, психології, логіки та теорії і психології художньої творчості Полтавського вчительського інституту. Одночасно він обіймає посаду директора вчительської семінарії.

Фахову діяльність Григорій Григорович поєднував з активною громадською роботою. Він створив і очолив у Біликах товариство „Просвіта”. За його ініціативи слухачі педкурсів ставили для селян українські вистави, влаштовували хоріві концерти. У своїх споминах педагог називає цей час найактивнішим періодом свого життя.

До початку 30-х років Григорій Григорович Ващенко вже реалізувався як науковець. У колі його дослідницьких інтересів були проблеми дидактики, зокрема одвічно дискусійне питання класифікації і номенклатури методів навчання. У виданні „Загальні методи навчання” (1929) педагог аналізує методи шкільного навчання на загальному тлі розумового виховання молоді, визначає зміст способів організації вчителем (викладачем) навчально-пізнавальної діяльності учнів (студентів).

У 1944 році він із сім'єю залишив Україну і виїхав до Німеччини.

Останній період творчої діяльності педагога проходив за кордоном. З кінця 1945 року Григорій Григорович Ващенко стає професором педагогіки у створеному українцями-емігрантами Українському вільному університеті (Мюнхен), а в 1950 році – ректором Української богословської академії (Мюнхен). У цей час Григорій Григорович веде активну громадсько-педагогічну роботу з виховання молоді української діаспори. З позицій антикомунізму він часто виступає з доповідями політико-виховного спрямування перед членами Спілки Української Молоді (СУМ), читає лекції в літніх таборах цієї організації, пише на її замовлення освітньо - пропагандистські статті до журналу „Авангард”.

Серед найзначніших праць ученого часів еміграції заслуговують на увагу такі: „Виховання волі і характеру” (ч. 1 – 1952; ч. 2 – 1957), „Роль релігії в житті людства і релігійне виховання молоді” (1954), „Тіловиховання як засіб виховання волі і характеру” (1956), „За здорову і свідому українську родину” (1959–1960), „Мораль християнства і комуністична” (1962) та ін. Ці твори та „Виховний ідеал” разом із етико-естетичною добіркою („Виховна роль мистецтва”, 1955–1956; “Основи естетичного виховання”, 1956; „Основи естетичного ідеалу”, 1960) становлять певний курс теорії виховання, яка відповідає, на думку автора, традиціям і духовності нашого народу і має стати основою плекання свідомих патріотів, носіїв християнського виховного ідеалу. „Традиційним ідеалом, – пише Г. Г. Ващенко, – треба визнати той, що витримав

іспит історії, найбільш відповідає психології народу та його призначенню, увійшов у психіку народних мас, відбитий у народній творчості і в творах кращих митців і письменників, що стали духовними провідниками свого народу”.

Хоча більшість проголошених Г. Г. Ващенком ідей залишаться лише на сторінках його творів через певний консерватизм у ставленні до демократії і перебільшення національного складника у визначенні цінностей освіти й виховання в сучасних умовах, але його беззастережна любов до України і пошуки шляхів до її самостійності, відображені в педагогічній спадщині, поставили його, хоча й через багато років, на почесне місце в історії української освіти.

Помер Григорій Григорович Ващенко 2 травня 1967 року у Мюнхені, де й похований.